

مقطع تحصیلی: کاردانی کارشناسی رشته: روابط عمومی ترم: سال تحصیلی: ۹۸-۹۹
نام درس: نظریه های ارتباط جمعی نام و نام خانوادگی مدرس: فریده مطیعی
آدرس email مدرس: تلفن همراه مدرس 0921-2796071

جزوه درس: مربوط به هفته : دوازدهم
text: دارد ندارد voice: دارد ندارد power point: دارد ندارد
تلفن همراه مدیر گروه :

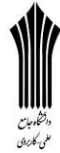
با نام و یاد خداوند مهربان

نظریه ها - جلسه دوازدهم

نظریه پردازان جامعه اطلاعاتی

مباحث مربوط به "جامعه اطلاعاتی" از این جهت با اهمیت است که اغلب متفکران معاصر، جامعه اطلاعاتی را بخشی از روند تاریخی سرمایه داری تلقی می کنند. امروزه برخی اندیشمندان، از واژه "جامعه معرفت محور" یا "جامعه دانایی محور" استفاده می کنند. یونسکو نیز در چند سال اخیر، سعی کرده است واژه "معرفت" را جایگزین واژه "اطلاعات" کند. در عصر کشاورزی، ارتباطات رو در رو و با فاصله کم رایج بود. در عصر انقلاب صنعتی، انواع ابزارهای ارتباطی گسترش یافت. در این عصر، بشر به دنبال رسانه های با ظرفیت بالاتر برای انتقال پیام های خود بوده است، ولی در عصر الکترونیک (اطلاعات)، علاوه بر خواسته های فوق، بشر به دنبال نوعی همگرایی است؛ بدین معنی که شبکه های جهانی و سریع مبادله داده ها را تا حد ممکن به شبکه بزرگ و پیوسته مبدل می سازد. این شبکه دو سویه است، سرعت بالایی دارد و کم هزینه است. بزرگراه اطلاعاتی، زاده این خواسته است. امروز یکی از شاخص های توسعه هر کشور، ساخت و ایجاد بزرگراههای اطلاعاتی پر ظرفیت است و حرکت جهانی برای ایجاد آن، دائماً در تلاطم است.

آنچه بزرگراه های اطلاعاتی در سطح اجتماعی به دنبال خواهند داشت، پدیده ای است به نام "جامعه اطلاعاتی". وقتی که بزرگراه ها و اینترنت به صورت یک نهاد اجتماعی در آیند و بر اقتصاد، فرهنگ، نخبگان فکری و آموزشی، جامعه مدنی، گستره عمومی و دیگر و وجوه اجتماعی اثر گذارند و افراد آن جامعه بتوانند به اطلاعات دست یابند، آن جامعه را جامعه اطلاعاتی خوانند. به هر ترتیب، بر این اساس، سه دسته از نظریات موافق، مخالف و مشروط در مورد جامعه اطلاعاتی مطرح شده که در این بخش، دیدگاههای اندیشمندان معاصر را در مورد جامعه اطلاعاتی بررسی می کنیم:

الف - نظریه دانیل بل در خصوص جامعه پسا صنعتی

"دانیل بل" جامعه شناس امریکایی، از جمله کسانی است که با ارائه نظریه "فراصنعت گرایی"، نوع جدیدی از جوامع جدید یعنی "جامعه اطلاعاتی" را پیش بینی کرده است. او که در اواخر دهه 1950 اصطلاح "پسا صنعت گرایی" را ابداع کرد، طی دو دهه بعدی، واژه های "اطلاعات" و "آگاهی" را به عنوان پیشوند به اصطلاح "پسا صنعتی" افزود تا با مطرح کردن "جامعه پسا صنعتی"، همواره بر نقش اصلی اطلاعات و آگاهی تأکید کرده باشد. طبق این دیدگاه، فرا صنعت گرایی، ساختارهای اجتماعی اصلی در ایالت متحده، اروپای غربی، ژاپن و روسیه طی قرن بیست و یکم را تشکیل می دهد. بل جامعه فرا صنعتی را یک جامعه اطلاعاتی قلمداد می کند. در جامعه ماقبل صنعتی، زندگی "بازی با طبیعت" است؛ یعنی افراد با نیروی عضلانی غیر ماهر کار می کنند. در عصر صنعتی، آنجا که ماشین حاکم است، به شکلی تکنیکی و معقول زندگی "بازی با مصنوعات" است. بر عکس این دوره، زندگی در یک جامعه فراصنعتی که بر خدمات نهاده شده، "بازی میان اشخاص" است. در اینجا آنچه به حساب می آید، نیروی عضلانی غیرماهر یا انرژی نیست، بلکه اطلاعات است. بطور مثال، تبلیغ گران وظیفه ایجاد و ارسال تصویرها و نهادها را بر عهده دارند، آموزگاران به مبادله آگاهی می پردازند و... بنابراین کارهای خدماتی، کار اطلاعاتی به شمار می رود و ضرورتاً سلطه کار خدماتی حجم بیشتری از اطلاعات را بوجود می آورد.

آنچه را که می توان در بررسی و نقد دیدگاه های دانیل بل مطرح کرد، آن است که او با داشتن نگرش مثبت به جامعه اطلاعاتی، فرایند رسیدن به آنرا سه مرحله ای می داند، ولی شواهد قطعی وجود ندارد که جوامع پیشرفته غربی، به سمت غلبه مشاغل خدماتی بر مشاغل صنعتی حرکت کرده باشند. نقد دیگری که به مقوله "خدمات" در نظریه دانیل بل وارد شده، نامشخص بودن و نا دقیق بودن مفهوم بخش خدمات است. در سراسر نوشته های بل، بخش خدمات در تعارض با صنعت نشان داده شده است (آقاجانی، ۱۳۷۵، ص ۷۵).